

Η ηθική αυτονομία στο πρόσωπο του Αγίου (Χριστόφορος Παπαδόπουλος, Θεολόγος)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Πολλάκις αναφέρθηκε ότι όσο δεν διασώζεται το αυθεντικό είναι του ανθρώπου, όταν δηλαδή δεν υπάρχει ο τέλειος άνθρωπος, δεν μπορεί να υπάρξει αληθινή αυτονομία. Από τη στιγμή που ο άνθρωπος δεν μπορεί να απελευθερωθεί από την εξουσία του θανάτου και της αμαρτίας, δεν θα μπορέσει ποτέ να καταστεί πραγματικά ελεύθερος. Ο Χριστός «κατέλυσε τῷ σταυρῷ του τόν θάνατον» [202] και ελευθέρωσε το ανθρώπινο γένος από την εξουσία του. Οπότε, μόνον ο Χριστός είναι ο τέλειος άνθρωπος.

Θα παρατηρούσε κάποιος ότι το γεγονός αυτό δεν ενδιαφέρει και ιδιαίτερα εμάς τους ανθρώπους, αφού τελικά ο Χριστός αναλήφθηκε στους ουρανούς και μας εγκατέλειψε. Την ανησυχία αυτή αίρει το ευέλπιδο μήνυμα του Ευαγγελίου. Ποιό είναι αυτό; Ο Θεάνθρωπος Χριστός άφησε το σώμα Του, την Εκκλησία και μέσα σ' αυτήν συνεχίζεται η ζωή Του από τους γνήσιους φίλους Του, τους αγίους. Έτσι, η ορθόδοξη θεολογία προβάλλει ως τέλειο άνθρωπο τον Χριστό, αλλά και τους πιστούς ακολούθους της σταύρωσης και της ανάστασής Του.

Η αγιότητα είναι οντολογική ιδιότητα μόνο του Θεού [203], μόνο Αυτός είναι Άγιος από τη φύση Του «Εις Άγιος, εις Κύριος, Ιησούς Χριστός, εις δόξαν Θεού Πατρός. Αμήν» [204]. Δίνεται όμως στον άνθρωπο η δυνατότητα να μετέχει στην αγιότητα του Θεού. Ο άγιος Νικόλαος Καβάσιλας παραθέτει τον άγιο Ιωάννη τον Χρυσόστομο, που λέει ότι με το βάπτισμα «υπέρ τον ήλιον η ψυχή λάμπει τω πνεύματι καθαιρομένη, και ου μόνον ορώμεν εις την δόξαν του Θεού, αλλά και εκείθεν δεχόμεθα την αίγλην» [205] και συνεχίζει λέγοντας ότι όπως ο καθαρός άργυρος, όταν τοποθετείται απέναντι απ' το φως λάμπει κι αυτός, έτσι και η ψυχή του ανθρώπου «αργύρου παντός λαμπροτέρα γινομένη δέχεται ακτίνα από της δόξης του Πνεύματος εις δόξαν την εγγινομένην και τοιάυτην, οίαν εικός από κυρίου Πνευματος» [206]. Στην ίδια γραμμή κινείται και ο άγιος Γρηγόριος Νύσσης. Ερμηνεύοντας τον λόγο του Χριστού: «Μακάριοι οι καθαροί τη καρδιά, ότι αυτοί τον Θεόν όψονται» [207] και συνδυάζοντάς τον με τον άλλο λόγο: «η βασιλεία του Θεού εντός υμών εστίν» [208], αναφέρει ότι ο Θεός «ενετύπωσε (κατά την κατασκευή του ανθρώπου) τα μιμήματα των άγαθών της ιδίας Του φύσεως». Αλλά ο άνθρωπος «λέρωσε» την καρδιά του με την κακία, με αποτέλεσμα να μην φαίνεται η αγαθότητα του Θεού μέσα του. Αν όμως, λέει, καθαριστεί απ' αυτήν, τότε θα «αναλάβη το θεοειδές κάλλος» εντός του ανθρώπου και θα ξαναπάρει την ομοιότητά του προς το αρχέτυπο και θα γίνει αγαθός, όπως το αρχέτυπο [209]. Ως εκ τούτου, η αγιότητα του ανθρώπου δεν υπάρχει από μόνη της, αλλά έχει ως πηγή της τον Θεό ως αντανάκλαση της αγιότητάς Του. Το ήθος του αγίου ονομάζεται «θεοειδές» η «χριστοειδές», η αλλιώς «θεοκεντρικό» και «χριστοκεντρικό» [210].

Με λίγα λόγια, αγιότητα είναι η κατά χάρη ένωση με τον Θεό, δηλαδή με τον αιώνιο Λόγο, το νόημα της ζωής και της ύπαρξης. Η ανθρώπινη προσωπικότητα βρίσκει την πληρότητα και τελειότητά της μόνο σ' αυτήν την ένωση. Στην ορθόδοξη θεολογία συναντώνται επίσης και οι οροι θέωση, χριστοποίηση, θεανθρωποίηση, θεοποίηση, οι οποίοι περικλείουν την ίδια έννοια με την αγιότητα. Κατά τον άγιο Γρηγόριο Παλαμά «η θέωση του ανθρώπου ταυτίζεται με την μετοχή στην ζωή του Θεού. Με την κοινωνία της ζωής του Θεού, είτε αισθητικώς είτε λογικώς είτε νοερώς, η ζωή ενός Αγίου ανθρώπου γίνεται θεοειδής η ένθεος. Ο θεούμενος γίνεται «θείον η θεόληπτον η θεοφόρον, μάλλον δε θεός»» [211]. Αυτό το γεγονός δεν είναι ανθρώπινο κατόρθωμα, καθώς «πρωταγωνιστικό ρόλο» σ' αυτό έχει το Άγιο Πνεύμα, το οποίο συγκροτεί την Εκκλησία, χορηγεί τα χαρίσματα, αγιάζει τον άνθρωπο και τον κάνει όμοιο με τον Θεό [212].

Η ομοίωση επιτυγχάνεται με την μίμηση του Θεού, δηλαδή την μετοχή στις Άκτιστες ενέργειές Του. Το γεγονός αυτό δεν σημαίνει ότι ο άνθρωπος ετερονομείται, αλλά αναγνωρίζει την δουλική κατάσταση της εκπεσμένης φύσης του και αποφασίζει να ακολουθήσει τον δρόμο προς την αληθινή αυτονομία. Αυτός ο δρόμος είναι ο Χριστός [213], ο οποίος είναι ο αληθινός άνθρωπος, και ο άγιος επαληθεύει τη φύση του ακολουθώντας Τον. Ο άγιος είναι η «τέλεια αντανάκλαση της ανθρωπότητας του Χριστού» [214], την οποία προσέλαβε στην πλήρη τελειότητά της. Μιμείται το ήθος του Χριστού, το ήθος του αληθινού ανθρώπου, με αποτέλεσμα να καθίσταται ο ίδιος τέλειος άνθρωπος. Ο Χριστός κένωσε τον

Εαυτό Του, έτσι κι ο άγιος κενώνει τον εαυτό του κι όλως παραδόξως τον ξαναβρήσκει στο πρόσωπο του Χριστού και του πλησίον [215].

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

- 202. Βλ. το αναστάσιμο απολυτίκιο του βαρέως ήχου.**
- 203. Γεωργίου Μαντζαρίδη, *Χριστιανική Ηθική II*, σ. 145.**
- 204. Ύμνος Θείας Λειτουργίας.**
- 205. Νικολάου Καβάσιλα, *Περί της εν Χριστώ ζωής 2*, PG 150, 564B.**
- 206. Ο.π., 564B-C.**
- 207. Ματθ. 5,8.**
- 208. Λουκ. 17, 21.**
- 209. Βλ. Γρηγορίου Νύσσης, *Εις τους Μακαρισμούς ΣΤ΄*, ΕΠΕ, Γρηγορίου Νύσσης 8, σ. 238-239.**
- 210. Παναγιώτη Νέλλα, *Ζώνον Θεούμενον*, Αθήνα 1979, σ. 165.**
- 211. Fadi Georgi, *Η ανάστασις και η ζωή, η εσχατολογία του Αγίου Γρηγορίου Παλαμά*, Θεσσαλονίκη 2010, σ. 61.**
- 212. Αρχιμ. Σωφρονίου, *Ο άγιος Σιλουανός ο Αθωνίτης*, Έσσεξ Αγγλίας 1995, σ. 499.**
- 213. «εγώ ειμί η οδός» Ιω. 14,6.**
- 214. π. Δημητρίου Στανιλοάε, *Προσευχή και Ελευθερία*, Αθήνα 2009, σ. 33.**
- 215. Γεωργίου Μαντζαρίδη, *Ορθόδοξη Πνευματική Ζωή*, σ. 116.**